

ادبیات عمومی و سیاسی

هفته‌لق سیاسی، ادبی و علمی غزته‌در.

جلد : ۱

سنه : ۱ ۱۹ ربیع الاول ۱۳۳۵ جمعه ایرتسی ۳۱ کانون اول ۱۳۳۲ نومرو ۱۱

نورعینم افندم حامدم

نخستینه ل ۲۱ کانون اول سنه ۱۹۱۶

بورایه کله‌لی سکا نیچون مکتوب یازمدم . نیچون یازمدم . بیلمیورم . غالباً کندیمی شمدی بیلکه باشلادیغمدن دولایی ! برمدتدنبری بوراده سنکه برابرم . اشتغال، توغلم سنکه ! «فینتن» بوراده ، مطالعه ایتدم ، حالا او قویورم- ، او قومقلا بیتمز بر کتاب ! کتابه کائنات کی . کتابک سامی ، هوای نسیمیسی ، بهاری ، شتاسی ، قصوری ، نقصانی وار ! کتابه طبیعت کی . فکری صومدیغ بو کتابکه داثر هرکس کی بنده بر ایکی کله سویلیه حکم .

اثریکک تیاتروییه نسبتی پک آز . لوندریه عائدیتی ده پک چوق دکل . کزیده شاعر شیخ غالبک باشلارکن یری کوکی بربرینه قاتان حسن وعشق مقدمه قیامت نمونک بردوام متکاملی ، ویاخود سراسر ونهایت درجه لیزیک بو کتاب نفی نک بر بیوک قصیده سندر ، دهانک بر نظریه سی . Berne سفارته کلان غزته لریک ایچنده او قویوب تکمیلنه وقت بوله مندیم جناب شهاب الدین نک مطالعه سیده ندیمک - قلبک تشریح طی اجرائی مستثنای دلربا بر غزلی ! اوزرنده قیامت لر قویان بر دکزک دالغله لری فینتنی داوالاجیرونک بولندی واپورک کو کرته سنه آتیور . امواج پیانی رسی حادثات اره سنده مجرای امله بو قدر موافق و مصادف بو دالغه غالباً آغوش عاشقانه دن ده آرزوشین ایمش که واپورک اوزرینه براقیر براقز داوالاجیروییه دوغری قوشه رق «ایشی» صوریور . معلومیا . اوسترایلاده کی قوجه سنی اولدیرمک ایشی . فینتنی بو دریای بی انتهای متموجک ایچندن ایصالیمه رق چیقمش ظن ایدیوردم . صیرصیقلام دیورسک . اوله من . کیجه لری قعرندن نبعان ایده رک دکزلرده کزن خیال ، ویا سماندن ییلدیزلریله اینه رک دکزه کیرن لیل ایصالمز .

شکسیر ، ویقتور هوغو ، سن تیاترو پیه سلریک زده بر قنبور ، برجوجه ، نواقص ویا زواند خلقت ، منکسر و منقرض جسملر ایچنده فریاد ایدر روحلر تصویر ایدیورسکن . فقط اونلرک کده عدم موفقیت خلقت اولان بو مستثنای آز . سنک کنده چوق ، آهنگ عمومی طبیعتی ، وصحت طبیعی خلقتی اخلاص ایدن بو مستثنای کثرتی جهتیله ، اثریکک بعض یرلری تیاترو لردن چیقارق .

بیاه تأمین ایتسه غایه لر مژدن آنلری تبعید ایده جکندن انجام کار پک ضررلی چیقارز . بزم ایچون یاپیله حق بر شیء وارسه او جمعیتی مشق اتخاذا ایدرک او طرزده ملی ودینی قلوبلر تشکیل ایتکدر . دین نه شکلده آمریقانک روحنه حاکمدر ؟ بونک حیات مادیده کی تظاهراتی نه در ؟ اوراده مذهب ایلیله به جگمی ؟ یوقسه لاقیدی زیاده لشیورمی ؟ بو جهتلری کسدیرمک کوچجه در . و بونلرک تدقیق صدد مژدن خارجدر . یالکز آمریقانک دیندارلنی و بونک تدقیق بز ترکار ایچون شایان استفاده در . مختلف مذاهب هپ بر لکده نصل اداره اولنور ؟ حکومت دیندن مستقل اوله بیلیرمی ؟ دین قابل احما و اطفا میدر ؟ دین قوتندن نصل استفاده ایدیلیر ؟ ایشه بر طاقم اسئله که آمریقانک تدقیق اجتماعیات و روحیاتی بزه آنلرک جوانی ویره جکدر . [*]

مهرول نوری

سیاسیات

کیزلی معاهده لر

کیزلی معاهده لرک تاریخی ، هر حالده تاریخ سیاسی قدر قدیم اولقله برابر ، وقایع مضبوطه اعتباریله اونک قدر زنکین دکلدر . کیزلی شیلر ، خرافاتک منشأ مجهولی اولدجه ، تاریخه تمامیله مال اوله مازلر . بونکه برابر ، واضح و معلوم اولانلری آیری بر بحث اوله بیاه جک قدر چوقدر . مدنیت قدیمه ، مذاکرات خفیه اصولنه پک آز مراجعت ایتمش کبیدر : آتته ایله زوماده ، سفرا دوغرودن دوغرویه اهالییه ویا سناطویه خطاب ایله ، تمثیل ایتدکلری ملتک و حکمدارک مطالبنی علناً مدافعه ایدرلردی ! بو عادت ، بعض محاذیر سیاسیهدن بوس بوتون خالی دکلسه ده ، حکومت ایشلرینک بالذات اهالی طرفندن رؤیتی نظریه سیله پک توافق ایدیوردی . آتته یه کیدن بر سفیر ، کرسیء خطابه چیقارق بر معاهده ویا اتفاقنامه لهنده خلقک افکارینی جلب ایچون اولانجه بلاغتی صرف ایدردی . روماده ایسه (سه ناطو) یه ، یا خود (فوروم) ده ملتک حضورینه چیقارلردی ! مع مافیله روماتاریخنده مکمل بردیپلوماسینک خطوط ابتدائییه سی ده واردی . ایالتلر فتحی ویا اداره سی وظائفندن بریله مکلف قونسوللر ، بر طاقم کیزلی وسائطه مراجعت ایدیورلردی ؛ سه زار ، بوکی مذاکره لرده تفرد ایتشدی . غول ممالکنی قوهء عسکریه دن زیاده مرخصلرینک مهارتی سایه سنده انقیاد ایتدیرمشدی : بونلر ، قبائل آره سنده کی اختلافلردن پک ماهرانه استفاده ایتشلردی ؛ غولو آلر آچیق یوزکللی ، صاف آدملردی ؛ رومالیر ایسه جهانگیرک سیاستنک بتون انجه لکلرینه واقف دیلر . امپراطورلق ، پاپالوق و ایتالیان جمهوریتلرینک تشکیل ایتدیکی ادوار سیاست ، کیتدکجه شبه جزیره یی ، ماکیاوه لک وطنی اوله جق درجه ده کیزلی ایشلرک یکانه اقلیمی حالنه کتیرمشدی .

فقط باربارلرک استیلا سیله اورتاده نه سیاست ، نه مذاکره قالدی ؛ معاهده لر ، بوگونکی ایتالیا ایله رومانیا نک یاپدقلری کی ، بلاتردد بیرتیلیوردی : قرون وسطانک دره بکلک عالمی ده مذاکره یه تنزل ایتزدی . بو قارغاشه لوق ایچنده یالکز کلیسا سیاستک محفظه سی اوله رق قالمشدی . او زمانک پاپالری آوروپانک اک بیوک دیپلوماتلری مثابه سنده ایدی . قوللانقلری ایسه ، سیاست خفیه ایدی . برازده سوق منفعتله ضعیفای حمایه ایدرلردی .

[*] معلومات ایچون لورد [بر ایس] ک اثرینه مراجعت ایدلشددر . آمریقایه دائر سائر

مقالاتم [اقدام] ایله نشر اولونمقده در .

فرانسه‌ده سیاست خفیه‌دورینی اون برنجی نوئی کشاداشدی . حکمت حکومتده اندیشه‌اخلاق هیچ بر موقعی اولیان بوشیطان قرال ، وسائط ممکنه‌نک هپسنه مراجعتله مسلک‌کنده تفرد و فرانسه‌نر سلطنتک آتینی تأمین ایشدی . آراغون قرالاریله ، لیه‌ژیلرله ، اسویجزه‌لیلرله ، آلمانلرله قورمادینی‌دسیسه قالمشدی . دشمن سرایلرندن آدم صاتون‌آلق سوداسیله خزینه‌لر فدا ایشدی . فقط اسلافی آچدینی‌بولدن کیشدی . دردنجی هانری ایسه ، اوهرکسه آچیق سیاستله ، اولدجه موفق اولدی . مع‌مایه فرانسه سیاستی اوجنه ایصال‌ایدن ، قاردینال ریشلیو ، اوجرام اخلاقه‌سیله قیافت دینه‌سنک تضاد مشهوری افعالک اک کوزل میزان آهنکی اولان ریشلیو ایدی . ریشلیونک قاپوسه‌ن ژوزف اسمنده اویله برندیعی واردی که آوروپانک بوتون یولاری و بوتون رجال موجوده‌سنک بوتون اسرارینی بیلیدی ! اون سکزنجی عصرده تکمیل قطعه‌یه ایتالیان اصولی استیلا ایشدی . آوروپانک بوتون قاپینه‌لری ، فلورانسه‌لی ما کیاوه‌لک ارمده‌ش وصایاسنه ، موسقوفلرک قوجه پترووسیتنامه‌سنه رعایتی قدر ، مراعات ایتدیلر . ما کیاوه‌لیرم ایسه اوج کلمده خلاصه ایدیله‌بیلیدی : اغوا ، اشترا و افنا ! . . .

اون سکزنجی عصرک نهایتنده اختلال کبیرک هرشیده‌خلوص و هرايشده مذاکره‌ علیه‌ایستین افراط معذوری ، مناسبات خارجی‌یه بی‌ده‌دائرة تأثیرینه آلدی . ریشلیو طرزی براقیلارق دردنجی هانری اصولنه دوغرو برارته‌جای سیاسی باشلادی : هر دولته قارشی دعوالرینی آچیق‌دن سویلکله افتخار ایتک ایشیورلردی : حالوکه قارشیلرنده اوقدیم آوروپا « قدیمی اوزره » باقیدی ! نهایت سلامت عمومیه قومیت‌سی قرالارک وسائط متروکه‌سنه مراجعتله تدریجاً مجبور اولق ایستدی ! فقط ناپولئون کلنجه ، ملتک اراده‌سی مقامنه‌کندی اختیاری اقامه‌ایله قوه‌جبری‌دورینی آچارق ، جهانکیراک سیاست عجیبه‌سنی تعقیبه‌باشلادی . بومسلک ، تهدیده‌تحمیل ایتین آوروپا حکومتلرینه فرانسه‌نک اطرافنده کیزلی معاهده‌لری ایزدیرمق صورتیله درحال عکس تأثیرینی کوشترمشدی . پارسده ساده‌اوستریا دکل ، بلکه برآزده آوروپا سفیری صفتیله ناپولئون کینی طاشیان مترنیخ ، بوتون حساباتی رقیب مسلخنک ازاله وجودنده جمع ایدیوردی . حادثاتی تعقیباً ۱۸۰۵ده باشلایان دور سیاسی‌یه کیرسه‌ک ، پک حرارتلی و برآزده پک جسارتلی بر فعالیتله کیزلی معاهده‌لرک کوندن کونه تعدد ایتدیکی کوریرز . نهایت ، یکرمی تشرین ثانی ۱۸۱۵ معاهده‌سیله انکلتره ، روسیه ، پروسیا و اوستریادن مرکب دوت موقت متفق ، ناپولئونله خاندانک فرانسه تختندن سقوطنی اعلان ایدیوردی . اوج سنه سوکره‌کی (ا کس لاشاپل) قونغرهمسند ایسه ، متفقلر فرانسه‌بی‌ده ایچلرینه وایشلرینه قبول ایتزدن اول ، کندی آره‌لرنده اویوشیورلردی . مترنیخ ، روس ضابطانندن مرکب برجمت خفیه‌کشفیله فرانسه‌ده لیبرالارک موقع اقتداره کلرندن قورقان چارک تلاشندن استفاده ایدوب ، دوت دولت آره‌سنده بر کیزلی معاهده‌تقد ایتدیرمشدی . بو صورتله ، فرانسه‌ده بر قارشیغلق ظهرری تقدیرنده بر حرکت مشترکه اجرایی متقابلاً تعهد ایدیورلردی . بر آی سوکره ، کیزلی بر پروتوقوله ، فرانسه‌نک‌ده اتفاقه کیرسنه موافقت ایتدیلر .

۱۸۳۰دن ۱۸۵۴ تارینجه قدر آوروپا سیاسی دها مغلق ، دها مشوش وبالخاصه دها غیر مستقر اولدی . حیللری ، مناقب اغفالی ، کیزلی معاهده‌لری افکار عمومی‌یه بی‌پک اشغال ایتدی ، وبالنتیجه سیاست خفیه اصولی برتکاملدن باشقه بر تبدل کچیرمه‌مش کبیدی . حکومتلرله حکمدارلر ، مشکلات داخلیله اندیشه‌سیله ۱۸۱۵ معاهداتک کیزلیجه‌تعمی مراعتنه چالیشیورلردی . بالخاصه روسیه ، اوستریا و پروسیا کی اوزمانکی مطلقیت طرفداری دولتلر ، فرانسه وانکلتره حکومت

مشروطیه سنک بلجیقایه مداخله سندن ، واسویچره ایله فرانسه یه التجا ایدق له ، ایتالیان و آلمان اختلاجیلرینک تحریکاتندن احتراز ایدهرک تظاهرات مشترکده بولمغه قرار ویردیله . حتی غیرمشهور بر (مونخنغراچ) ملاقاتنده بر بیاننامه صورتی ده یازدیله سه ده بیهوده بر محاربه اندیشه سنده بولنان پروسیا قرالی امضادن استنکاف ایتشدی . بونک اوزرینه برلین معاهده خفیه سی عقد اولندی . بونک موجبنجه ، اوچ حکمدار ، حقوق عمومیه ایله بالخاصه ۱۸۱۵ معاهداتنک آوروپاده وجوده کتیردیکی وضعیت موجوده یی محافظه یه ، وخارجی و داخلی قاریشیلق ظهورنده هر برینک مناسب کوردیکی حکمدار دن استعانه یه حتی اوله جغه قرار ویردیله . بو معاهده نك هدفی ، منبع فساد اولان فرانسه ایدی . اینکی دفعه ده تجدید ایدلای . مترنیخ ، هیئتک مقاصدی عمومیتله معلوم اولدیغندن ، نشرینه حاجت کورمه مشدی !

ایکنجی امپراطورلق دورنده کی ایتالیا محاربه سی ده ، فرانسه وساردنیا حکومتلری آره سنده منعقد بر کیزلی معاهده ایله احضار ایدلشدی : ۱۸۵۶ پارس قونغرهنده ساردنیا صرخصی قاووز ، انگلیز و فرانسز ممثلریله اوزلاشه رق ایتالیا مسئله سی ، موضوع بحث ایتدیرمش ، وبالآخره مجلس مبعوثانده ویانه نقطه نظریله کندی نظریه سنک قابل تألیف اولمادیغنی علناً سویلشدی . فقط آوستریا حق مداخله سنده اضراز ایدیوردی . اوچنجی ناپولئون قاووزی دعوت ایدوب (پلومیهر) ده ملاقات ایتدیله ؛ معاهده خفیه اوراده عقد ایدلای . فقط ناپولئون اعلان حرب ایچون بر (قازوس بهالی) آزابوردی . بر رسم قبول کونی چاسارک سفیرینه : « قاینه لمرنک مناسباتی لزومی دائره سنده

اولماقلا برابر ، حکمدار کزه سنه جدیده تبریکاتی وحقنده کی - سیات مخصوصه فی ابلاغ ایتکیزی رجا ایدهرم .» دیمشدی . ساردنیا قرالی ویقتورنه مانوئه لده « ایتالیانک هر طرفندن یوکسلن فریاد اضطراب دن بحث ایتشدی : آرتق هراییکی طرفدن سفربرلک باشلادی . آوستریانک ترک تسلیحات تکلیفی قبول ایدیلینجه ، نسه اردوسی ایتالیان حدودینی تجاوز ایدهرک ناپولیونله قاووزک آرزوسنی یرینه کتیرمش اولدی .

سادووا محاربه سندن ۱۸۷۱ سفرینه قدر آوروپانک بتون قاینه لری آره سنده مفاکرات خفیه جریان ایتدیسه ده او قدر پارلاق برتظاهری کوروله مشدی . یالکز ، ناپولئونک تکلیفیله ، فرانسه ، آوستریا ، انگلتره دن مرکب و پروسیا دشمنی بر اتفاق مثلث پروژه سی یاپیلدی ، فقط اوده کله میته حالنده قالدی . یتش بر محاربه سنده فرانسه یی انگلتره نك معاونتندن محروم ایدن ده بیسمارک نشر ایتدیکی بر کیزلی فرانسز پروژه سی اولمشدی : بو پروژه محاصمه دن اوچ سنه اول آلمانیا امپراطورلنی مؤسسنگ فرانسه سفیری (بنه ده تی) یه خط دستیله یازدیله یی تکلیفنامه ایدی ؛ بونده امپراطور ، بلجیقا ایله لوکسانبورغه مقابل پروسیانک بوتون فتوحاتی و جنوب جکومتلرینک الحاقنی قبول ایده جکنی تعهد ایدیوردی . زواللی وثیقه تاعس غزته سیله ده انتشار ایدنجه ، بوتون آوروپادن زیاده ، انگلتره یی قیزدیرمشدی .

عثمانلی تاریخنده ده ، خاطرات ملیه مرک اک الیمی اولان بر معاهده یه ذیل ایدلش کیزلی بر ماده وارد ؛ خنکار اسکله سی اتفاقنامه سنک بو شایان حیرت ماده خفیه سنده کی اک شایان دقت سطرلر شونلردی : « ... دولت علیه لیدی الحاجه اعطا ایده جکی اعاناته بدل معاهده مذ کوره ده معین معانه متقابله اساسی موجبنجه روسیه دولته اتباعاً اجرا آتی تحدید ایله قلعه سلطانیه بوغازینی سد ایده جک ... اخ .»

چار برنجی عاکساندر ندما ووکلاسنه دائماً باب عالی ایله اتفاقک روسیه ایچون تورک اردوسنی

محو اتمکله مساوی اولدیغنی سویلر مش: یوقاریده کی کیزلی ماده نك اهمیتنه بوندن بویوک دلیل اولماز. ایتالیا نك صوڭ خیانتنه قدر دوام ایده بیلن اتفاق مثلث معاهده سی ده بدایت تشکلنده پک کیزلیدی . برلین معاهده سندن صوڭره آلمانیا و اوستریا دن یوز بولیان روسیه ایله ، بر قاج سنه اول انفرادک بوتون مصائبه معروض اولان فرانسه ده حدود حادثه لری اولیور ، محاربه دن و اتفاق دن بحث ایدیلیوردی . بسمارق ده ، جواباً ، ساده اردو موجودینک تکثیر یله اکتفا ایتیور ، عینی زمانده اوستریا ایله عقد ایتدیکی کیزلی اتفاق مشنا معاهده نامه سی ده نشر ایدیلیوردی .

اتفاق مثلث بر زمان او قدر صاحب نفوذ اولدیکه روسیه بیله ، افغانستانده انکلیرلرله براختلاف اندیشه سنه دوشه رک ، محاربه تقدیرنده متقابل بیطرفلق اساسی اوزرینه آلمانیا ایله کیزلی بر معاهده عقدینه مجبور اولمشدی ! ۱۸۸۴ ده عقد ایکیلن بومقاوله ، آنجق اون ایکی سنه صوڭره ، بسمارقک نیم رسمی بر ناشر افکارنده انتشار ایدنجه معلوم اولدی . آلمانیا بونک تجدیدی تکلیفی آرتق رد ایتدکن صوڭره ، روسیه ، فرانسه نك صمیمیت سابقه سنه صاریلیوردی . ایکیمی آراسنده دوئما زیارتلری ورؤسا ملاقاتلری صیقلاشدی . هیچ بر تبلیغ رسمی اولماق سزین ، اتفاق مثلث کابوسی آلتنده یاشایان طرفین اهالیسی ، یکی بر روس - فرانسه اتفاق مشناسنی تدریجاً حس ایدیور ، و احتیاجک تأثیر یله طبیعی بولیوردی . نهایت چارک پارس زیارتنده شهر امینک نطق (اتفاق) اسمنی احتوا ایتدی . خارجیه ناظری غابریه ل هانوطوده ایلك دفعه اولارق مجلس مبعوثانده عینی ترانه بی تکرار ایتمشدی ؛ اتفاقنامه نك مندرجات حقیقه سی معلوم دکل . یالکز ، حرب عمومی به قدر ، هر خارجیه ناظری سیاستلرینک اساسی اولدیغنی تکرار ایدردی ؛ ارنست دوده ، (فرانسه - روس اتفاقک دیپلوماسی تاریخی) نامنده کی اثرنده بونک یا هر احتمالی اعتباره آلان بر پروتوقول ویابرمقاوله عسکریه اولما سندن بحث ایدیور . مراکش مسئله سنده ده ، فرانسه ایله ایتالیا آره سنده بر کیزلی معاهده عقد ایلمشدی ؛ روما قابینه سی بونکله طرابلس تثبیت مستقبلنده فاسه مقابل فرانسه نك بی طرفلغنی صاتون آیوردی . عینی مسئله حقنده فرانسه خارجیه ناظری ، اسپانیا ایله ده بر طاقم کیزلی کاغذلر امضالاشدی . نهایت پارس مجالس تشریحیه سنده کیزلی معاهده لر ، اختلال کیراشخاصنک تأثیر وراثتیه اوله جق - اوزون مناقشانه و برجوق تنقیداته معروض اولدی . پیام ، بوندن مقصد ، چوققلرینی آرقه سنه بندنیروب اودایی دولاشیرکن ایچری به کیرن اسپانیا سفیرینه ، « اکر چوقق باباسی ایسه کز ، یوله دوام ایده بیلیم ! » دین دردنجی هانرینک ، او هرکسه آچیق سیاستنه دوغرو ایکنجی کره ارتجاع اتمکمی ایدی ؟

بوراده بر سؤال محتمل قارشیننده نیم : - کیزلی معاهده عقدی جائز میدر ؟

شبهه سز ، عصرک بوقیامت سیاسییه سی ایچنده ، اسکی روما و یونان قدیم اصولنه طرفدار اولق ، کونج اولور . بالخاصه اهمیتلی معاهده لرک انتشاری برطاقم مشکلات ایقاع ایده بیلیم ؛ فقط کیزلی و تدریجاً آشکار اولورسه ، افکار عمومییه اوله برشینک موجودیتنی کندیلکنندن ادراکه باشلار ، کیتدکجه آلیشیر و نهایت طبیعی بولور . هر کیزلی معاهده نك تاریخی بوادواری کچیرمش کیدر ؛ بونکله برابر بر حکمت وجوده ، وحسیات ایله حادثاته مغایرکنن معاهده لرک اکببوک نقصانی ، کیزلی اولمالیدر . بوحقیقتی بر کون یا ایتالیا ، یارومانیا ، هر حالده بر دولت آکلایه جقدر . زیرا طبیعت اشیانک ، حسیات اقوامک ، قوانین تاریخک ، خلاصه اسکیدن مقدرات اسمی ویریلن مادی ومعنوی بر مجموعه قوانک اداره ایتدیکی فوق البشر جریانی تقویه ایتمین آثار سیاسییه ، دوام ایتمز .

اسماعیل هاسی